

Állítsuk a talentumot a köz szolgálatába

S. Réti Katalin beszélgetése a festőművésszel, tanárral, szabadkai református presbiterrel

Hol születtél, hol nőttél fel, milyen volt az a világ, mit adott neked?

– 1941 utolsó napján kerültem erre a világra. Egyek szerint én nem ebbe a világba tartozom, mások szerint az ember azért él, hogy megtisztuljon, s hogy nekem nem is kellett volna megszületnem, de én tudom, hogy vannak dolgok, amelyeket még ebben az életben a helyükre kell tennem. Édesapám Gyurkovics Ernő református lelkész teológiát Budapesten végzett, s onnan hozta haza édesanyámat, Boros Irént, aki Nagyszalontáról származott. Három testvéremmel: Levente, Emese, Gyöngyivel Nagypiszanicán éltünk, ahol apánk lelkészi hivatását gyakorolta. Négy éves voltam, amikor a szlavóniai Haraszti-ba költöztünk. Játzópajtásaimnak úgy nyilatkoztam erről, hogy: *„Régebben egy másik faluban laktunk, ahol az utcán árok volt, és az árokban béka.”*

Haraszti és tájéka egy igazi halász, vadász, mardász világ volt. Ma is élénken emlékszem, gondtalan, szép gyermekkorom szinte minden mozzanatára. Nagy udvarunk, a falu gyermekeinek találkozóhelye volt, hisz oda jártak hittanra. Kedvenc szórakozásunkhoz tartozott a Vuka folyóra járás, ahol nemcsak fürödtünk, hanem halásztunk is. Nem vagyok szerénytelen, ha azt mondom, hogy nagy halász voltam. Az óriási kertben termett tengeri nád volt a pecabot, a horog pedig meggörbített gombostű. Rengeteg halat fogtunk pecával, tapogatóval, vagyis feneketlen kosárral, valamint hálóval, amelyet magunk kötöttünk bátyámmal, amely mesterséget a mai napig sem felejtettem el. A töménytelen mennyiségű halból nemcsak magunknak, de a szomszédságnak is juttattunk, akiktől cserébe gyümölcsöt és különböző termékeket kaptunk. Csak később, nagyobbacska koromban döböntem rá, hogy egy varázslatos mesevilágba, egy néprajzi paradicsomba csöppentünk. A faluban faragott oszlopos, nádfedeles talpfás házak voltak, a ház előtti padon estéknént, ünnepekkor az asszonyok kézimunkáztak, a férfiak iszogattak, társalogtak, zajlott az élet. Akkor még tartották a régi szép hagyományokat, lakodalmakat, disznótorokat. Konfirmálásakor a gyerekek szöttes kendőruhát ajándékoztak a lel-

késznek, amit apám e szavakkal fogadott: *„Isten tartsa meg a szokásukat!”*, de sajnos, idővel kifogytak a régi tartalékok.

Haraszti valamint Szentlászló, Kórógy és Rétfalu, a négy ősi magyar, honfoglalás kori települések egyike. Nagy előszeretettel jártak ide tudós, kutató emberek, főleg Budapestről: Gáborján Alice tárgyi néprajzi, H. Berkes Eszter, Martin György táncpedagógusok, Bóna Júlia szellemi néprajzi, Katona Imre, Kiss Lajos népdal, népzene, Garai Ákos fotóriporter, Penavin Olga nyelvész Újvidékről az ízes nyelvjárást 3 kötetes kórógyi (szlavóniai) szótárban adta ki.

Apánk nem pénzben kapta fizetését, hanem természetben, ami az Egyház földjén termett, de ez a gyakorlatban úgy történt, hogy a feles elvitte a tiszta termés felét, a másik fele pedig adóba ment, így nem maradt semmi. A kérdés úgy oldódott meg, hogy a terebélyes paplak portáján jószágokat tartottunk s abból éltünk. Lovon, számaron és pulykán kívül minden létező háziállatunk volt. Tanyánk úgy nézett ki, mint Noé bárkája, ami avval járt, hogy látástól vakulásig gondoztuk a jószágokat. Például: volt 100 libánk, akik reggel átrepülték a kapu és estig megvoltak a réteken békalencsén, giz-gazon, majd alkonyatkor hazaszálltak mind. Kész attrakció volt, hisz a faluban csak a papék ludai repültek.

Marcsit szomszédasszony egy nap bekopogott hozzánk és igen lelombozódva, elismerően azt mondta: *„Tisztölendő asszony, kigyelmed engöm meggyőzött.”*

Már hogy-hogy meggyőztem, hisz én magával nem is versenyeztem!

– *„De én kigyölmödel igön, de elismeröm, hogy a kigyelmed ludai szebbek az enyémeknél!”*

A házunktól távol eső egyházi birtokon volt egy igen terebélyes, nagy diófa. Apám, dióéréskor, pirkadattal kinézett oda, s ott találta a harangozót, aki már egy zsák diót összeszedett. Hatalmas, dörgő hangján ráköszönt: — *Jó reggelt, jó munkát, Harangozó úr. A harangozó összerezzen és nagy zavarában, hebegvehabogva mondta: „Tisztölendő úr, szedtem kigyelmödnék diót!”* Mondhatom, hogy akkor ettünk először és utoljára diót.

Édesapád református lelkipásztor volt. Mi volt az előnye és mi volta hátránya, hogy lelkész gyermek voltál?

– Apám, rettentő kemény ember volt. Elképzeléseit képes volt, akár tűzön-vízen keresztül is érvényesíteni. Szava végzetes volt, s ha valaki nem engedelmessé vált, megtapasztalhatta kérges tenyerét. Én meg is kaptam az adagomat minden nap, nem is tudva mindig, hogy miért, rémlik, hogy néha előlegbe is kaptam... Elég volt, ha kérdés nélkül kimentem az utcára, vagy a rétre futballozni a pajtásokkal. Félttem is tőle, mint a tűztől. A falubeliek tiszteletben tartották a papi családot. Egyes gyerekek talán még fel is néztek ránk, de bevallom én nem akartam példakép lenni. A megkülönböztetés terhes volt számomra. Ezt a problémát megtapasztaltam saját gyermekeimnél is. Például Róna lányom kis aranyos, szende gyerek volt, még a kis iskolában is többen dicsérették. Egyszer aztán kijelentette, hogy „*a felsőbb osztályokban nem leszek ám jó kislány; én is rossz akarok lenni, mint a többiek!*” és teljesen megértettem, hogy mi a gondja.

Az általános iskolában Dóri Antal volt a tanítónk, aki nagy vadász volt, olyannyira, hogy sokszor tanítás helyett is vadászott; tavaszi időszakban pedig leginkább a kertjét műveltük. Így aztán írni, olvasni, számolni, rajzolni főleg otthon tanultunk, mi négyen testvérek egymástól, családi körben, különösen a téli hónapokban a fűtött egyházi irodában, ahol a falu könyvtára is volt.

Akkortájt nagy volt a nincstelenség. Mindig nagyon megörültem, mikor apánk ceruzát hozott nekünk, de azon nyomban el is szomorított, mikor a szép hosszú ceruzát négyfelé osztotta köztünk, így az új ceruza sajnos csak egy negyedes volt. Kimondhatatlanul irigyeltem azokat, akiknek volt ceruzahosszabbítójuk. A mai napig is ha eldobott darabka ceruzát találok, mindig felveszem. Az ötvenes években a politika is beleszólt az életünkbe: apánkat ki akarták vonni a lelkeszi hivatásból. Behívták Eszékre, a belügyi titkárságra egy kis társalgásra, de a partnerek minduntalan váltakoztak egymással, minden témakörre más-más személy jelent meg. Kiderült, hogy burkoltan, titokban vizsgáztatták. Meg is állapították, hogy rendkívül jól képzett, mindennemű tudományokban igen jártas, így tanári állást kínáltak neki egyetemi szinten, bármely szakon. Egyedüli feltétel volt, hogy lemondjon a lelkeszi hivatásról. Mivel nyakas ember volt és nem engedett a huszonegyből, abban az esztendőben mind a négyen elvágódtunk az iskolában. Levente bátyám például kitűnő matematikus létére épp matematikából bukott el.

Milyen útravalót kaptál édesapádtól, hát édesanyádtól, mit tanultál tőlük?

– No, hát apámtól épp ezt a határozott, makacs, céltudatos elkötelezettséget, hivatás és nemzetiség-tudatot, tudásvágyat kaptam örökségül. 1956-ban apám templomi imájában megáldotta a magyar felkelők fegyvereit. Egy jelenlévő svájci lelkész egy ott-honi egyházi lapban beszámolt az eseményről, amit a belügyi titkárságon elolvastak, és apámat felelőségre vonták. Szerencséjére Tito elvtárs egyik beszédében támogatásáról biztosította a felkelőket, így megúszta enyhe intelemmel és ama megjegyzéssel, hogy máskor ne avatkozzon a politikába. Az egyik lelkésztársa és nagy rajongója mondta: „*Apád olyan nagy magyar volt, hogy bebizonyította a papoknak azt is, hogy Jézus Krisztus is magyar volt!*”

Egy nagy lelkész konferencián társai „megtréfálták” csak amikor már mindenki együtt volt, minden előzetes bejelentés nélkül felszólították, hogy Ernő, te tartod meg a bevezető istentiszteletet. Felállt, kissé meglepetten, behunyta a szemét, látszott, hogy erősen koncentrálni, majd néhány kínos másodperc után elkezdett beszélni úgy, hogy folyt belőle a szó és a bekezdéstől az ámenig olyan szép, tartalmas, kerek beszédet mondott, hogy mindenkinek elállt szeme, szája, s a végén még meg is tapsolták.

Jó szónok hírében 1944 táján a háború vége felé felszólították, hogy szervezze meg az ún. „Petőfi brigád”-ot, de megsejtve, hogy egy feláldozott egységről van szó, visszautasította a felkérést. Ki is derült, hogy neki volt igaza. Lelkész létére, igazi tudós, művész lélek volt. Igen komolyan és alaposan foglalkozott a finnugor nyelvi, zenei rokonsággal. Olyan sokszor felsorolta nemzetünk északon élő rokonait, hogy örökre megjegyeztem őket: finneket, észteket, lapok, vogulokat, osztjákokat, zürjéneket, mansikokat, szamojédeket stb. Az eszéki rádió magyar adásában előadás-sorozatot tartott hónapokon keresztül, amit sokan nagy érdeklődéssel kísérték. Verseket írt, amelyeket magánkiadásban „*Feleségszerelem*” címen jelentetett meg, és mindenkinek osztogatott. Kitűnő rajzoló és festő volt. Egyszer a világteremtésről tartván előadást, rajz illusztrációkat készített néhány jellegzetes őslatról, amelyeken nemcsak a formájukat, hanem az óriási méreteiket is érzékeltette.

Egy nap egy istentagadó kommunista hivatalnok jött be az udvarunkba, és a papot kereste. Apám éppen hordókat mosott. Szóba elegyedtek, közben az úr folyamatosan a papokat szapult a megjegyzéseire, örül, hogy ilyen intelligens emberre bukkant, akivel mindenről lehet társalogni, és már nem is ragaszkodik ahhoz, hogy találkozzon a pappal, de apám meggyőzte, hogy mégiscsak kihívja a papot. Bement és ünneplőbe öltözve jelent meg újfent mire az idegen térdre ereszkedve kért tőle bocsánatot a sérelmekért. Egyszer valaki azt kérdezte, hogy ki a rétfalusi pap? *Hát*

nem tudod? Az a fekete ruhás, mosolygós férfi, aki egy nagy sárga táskával mindég rohan.

Apánknak tanulmányai befejeztével Kanadában Saskatchewan tartományban kínáltak lelkészi állást, ahol lóháton kellett volna távoli szsórványokat gondoznia, de úgy gondolta, hogy itthon is legalább annyira szükség van lelkészre, tehát maradt. Karinthy Frigyeszt idézem: „Nem mondhatom el senkinek, elmondom hát mindenkinek!”, Bármennyire is hihetetlen, apám végső távozása előtt (agyvérzéssel került kórházba), azon a hajnalon, amikor kilehelte lelkét, megjelent anyám szobájában, nagy fényességben, fiatal képében, ünneplő öltözetben, karját étvetett paláttal, boldog mosolygós arccal. Ugyanezt a látomást mondta el Emese nővérem is, két szóbával odébb. Anyám teljesen eltanulta a lelkészi tudnivalók minden fortélyát, és bár nem volt magas iskolája, apám távozása után a lelkészi hivatás fátylát sikeresen vitte tovább még több mint egy évtizedig.

Édesanyámra emlékezve egyszer, amikor a poscák időjárásra tettem megjegyzéseket, csudára leteremtett: „Ezt Isten adta, és ő tudja, hogy mit, mikor, miért ad, és ezt így kell elfogadni, ahogy kaptuk”. Nem győztem csodálni nagy hitét, Istenszeretétét: a szemem láttára csapta le baltával fahasogatás közben bal kezének mutatóját, de villámsebessen visszanyomta a helyére, és az rövidesen visszaforrt. Karját eltörte egy esés alkalmával, de aránylag hamar rendbejött. A térdkalácsa lecsúszott a helyéről, mégis tudott járni. Dobhártyája csecsemőkora óta hibás volt, mégis hallott. Szemgolyóját kiszúrta a kaktusz levelével, mégis látott. Ennek külön története van: sérült szemével kórházba került, alig néhány nap múlva, szombaton kérte az orvost, hogy eressze őt haza, mert neki fontos dolga van, ugyanis vasárnap prédikálnia kell a templomban, különben pedig nincs semmi baja. Az orvos kijelentette, hogy arról szó sem lehet, de anyám erősködésére orvosi konzíliumot hívtak össze, és rendkívüli vizsgálaton megállapították, hogy csakugyan minden rendben van a szemével, csak azt nem értik, hogyan lehetséges. Árulja el, mit csinált. „Semmit, csak imádkoztam!”, mondta. Mindig mondta, hogy az imának ereje van, és ezt bizonygatta is lépten-nyomon. – Ezt aztán magam is számtalanszor megtapasztaltam. Egyszer azt mondta: „Az embernek egy ügyet, Istent kell szolgálnia”. Azt válaszoltam, „Ne haragudj mama, de nekem sok ügyem van; nem akarok együgyű lenni!”, erre aztán jót derültünk. Hát íme, anyám öröksége: a hit, remény és szeretet tőle származik.

Hogyan lett az öröklött vallásosságból saját hited?

– Ha az ember alaposan megismeri a természetet, automatikusan vallásossá válik. A természetben mindig minden új, minden más, semmi sem ismétlődik. Nincs két egyforma ember, két egyforma falevél, két egyforma tojás. Számomra mindez Isten létezését bizonyítja. Illusztrálásképpen a 223. dicséretet idézem: „Nagy vagy te Isten...”, amely tökéletesen kifejezi minden gondolatomat, mintha csak magam írtam volna.

Hogy lettél művész ember? Mennyire „éri meg” ezzel foglalkozni nálunk? Milyen elégtételeid vannak, hogy mégis csak érdemes?

– Az általános iskola felső tagozataira Baranyában, Vörösmarton jártam, amely Csúza tőzsomszedságában – apám szülőfaluja mellett van. Mint nagy lo-kálpatrióta, Gyöngyi húgomat és engem oda íratott be. Egy éjszaka egy igen emlékezetes álmot láttam: verőfényes nyári napon a kollégium udvarán állva, a földön egy gyönyörű szép díszes karperecet pillantottam meg. Felvettem és a karomra csavartam. A karperec mérges kígyóvá változott; felemelte fejét és a kézfejembe mart. Egy kezem ügyébe akadt késsel levágtam a kígyót karomról, amely láncszemekként hullott porba. A kezemen két vérző pont látszott. Nekiálltam kiszívni a mérget, s amint kiköptem, egy ott termett vászonra egy zöld tónusú képet köptem, illetve festettem; egy újabb megjelent vászonra kék és egy harmadikra vörös tónusú képet alkottam. Nemrég egy álmofejtő hírében álló hölgynek mondtam el látomásomat, mire az nevetve felkiáltott: „Hiszen te megálmodtad saját életutadat, festői fázisaidat.”

1956-ban nagy magyar menekültáradat lepte el Eszéket s környékét. Megismerkedtem és megbárátkoztam két teológus ifjúval, akik magukkal akartak engem is vinni az USA-ba, jobb jövő reményében. Már mindent el is rendeztek számomra, de én sem voltam hajlandó mindent felrúgva idegenbe vándorolni, eddigi életemet, otthonomat, családomat elhagyni. Apám egy nap egy szerb-horvát nyelvű újságcikket tolmácsolt fennhangon anyámnak a másik szobában: „Újvidéken megnyílt az iparművészeti középiskola. Hunor úgyis szeret rajzolni, beadjuk oda!” – madarat lehetett volna fogatni velem, olyan boldog voltam. Másnap már utaztunk is a vajdasági fővárosba. Kiderült, hogy felvételi hat napig tart és már három nap késésben vagyok. Hozott rajzaim alapján engedélyezték a felvételit. (Ott kaptam életemben először szakmai véleményezést munkámról.) A történelemtanár szóbelileg is vizsgáztatott. A szerb történelemből adott fel kérdést, de miután kijelentette, hogy én illet sohasem tanultam, megengedte, hogy elmondjam a magyarok bejövételét a Kárpát-medencébe, amit

éppen a vizsga előtt olvastam ki egy magyar történelemkönyvből, amit gyatra szerb tudással elmondtam, s a tanár rábólintott. Csodák csodája, a több mint 100 pályázó között a ranglistán az én nevem a 8. helyen szerepelt. Bár úgy hírllett, hogy oda csak minisztériumi ajánlással lehet bejutni.

Az öt esztendő iskola grafikai szakát kitűnő eredménnyel és dicsérettel végeztem. Onnan már egyenes út vezetett Belgrádba, az iparművészeti akadémiára, ahol remek tanárain tanácsára szintén grafikai szakon tanultam és diplomáztam, csaknem kitűnő eredménnyel. Egyik feketicsi ifjúsági katekizáció felvetődött a nagy kérdés: nem akarnám-e lelkészi pályán Istent szolgálni? Nem sokan múltott, hogy kötelnek álljak, válaszom mégis az volt, hogy több módon is lehet Istent szolgálni, hát íme én a művészetet választottam.

Egyszer kértem anyámat, hogy tanítson meg főzni, de azt mondta: „*Fiam, neked erre nem lesz szükséged az életben*”, de bizony szükségem lett rá. Egyetemista koromban, Belgrádban a református egyház szuterénjében laktam többedmagammal az ún. „Alvilágban”. Minden nap másvalaki főzött. Mikor rám került a sor, társaim kérdezték, hogy mit főzök. Mondtam, hogy nem tudom, de már első főztöm után is megnyalták mind a tíz ujjukat. Akkor indult Szabadkán 1971-ben a Létünk című folyóirat, melynek Rehák László egyetemi tanár, országgyűlési képviselő volt a főszerkesztője. Rózsa felesége által Szabadkára invitált, a lap műszaki szerkesztője posztjára, állást kínált a tanítóképző középiskolába, valamint lakást és műtermet. Természetesen nem kértem magam, egyből elfogadtam a felkínálást. Ez volt művészi pályafutásom kezdete, amely számtalan zökkenővel és buktatóval, de Isten segítségével a mai napig is tart. Egyszer apám törlogumit kért tőlem, de nem tudtam adni, mire megjegyezte, „*Milyen művész az, akinek még törlogumija sincs?*”. Válaszom az volt, hogy egy jó művésznek nincs szüksége törlogumira. Bár semmit sem szólt, arcán igen meglegedett mosolyt fedeztem fel.

Hogy érdemes-e művészettel foglalkozni, ez a kérdés sohasem merült fel bennem, hisz tudjuk, hogy a szerelem vak és a művészet bármely ága is legyen az, az én nagy szerelmem. A művészet játék. Ezt még Picasso sem tagadta. A belgrádi művészeti akadémián volt egy Mihajlo (Mika) Petrov nevű igen elismert, nagy tekintélyű, robusztus, dadaista festőművész tanárom, aki még ifjú korában (a kommunista korszakban), a pravoszláv püspökhöz ment művészi kiküldöttségbe. Mélyen meghajolt előtte, leemelve sapkáját, egy verebet röppentett ki alóla és azt mondta: „Nemam ništa protiv Hrista, jer je i Hrist dadaista!” (Semmi bajom Jézus Krisztussal, hiszen ő is dadaista!) Sípos László

ló kiváló erdélyi grafikus festőművész barátom szokta mondani: „*En ugyan játszom, de kérem, vegyenek engem komolyan!*”

Középiskolás koromban sokszor csak azért utaztam éjszaka Vinkovcin keresztül, hogy ott a váróteremben rajzolhssam a különböző féle-fajta embereket. Egyszer egy igen jellegzetes, mogorva képű aszszonyságot rajzoltam úgy, hogy ne lássa, de észrevette és rákérdezett: „*Maga engem rajzol?*” – Csak *karikatúrát rajzoló*, mondtam lekicsinylően, a szidástól tartva. Nagy kacagásba kezdett: „*Rólam karikatúrát? Hisz én már így is kész karikatúra vagyok!*” Egyszer Szabadkán útról jövet különös felhőket láttam, s az utcán leálltam rajzolni. Két titkos rendőr jelent meg mellettem, s felmutatván igazolványukat kérdezték, mit rajzolok. „*Hát azokat a felhőket; nem látják milyen érdekesek?* – *Maga nem azt a házat rajzolja?* – *Az engem nem érdekel!*” Szótlanul összenéztek, arckifejezésükből kiolvastam, hogy nem tartanak beszámíthatónak, s úgy eltűntek, ahogy felbukkantak. Egyszer Virág lányomnak vizsgához adtam egy kis művészettörténeti ismertetőt, utasítást. Többek között mondtam, hogy a művészeknél nem árt, ha kissé egzaltáltak – megszállottak, mert az ihleti őket az alkotásban. pl. Van Gogh. A lányom felnézett, jelentős pillantást vetve rám és azt mondta: „*Apa, most már értelek!*”

Mit szeretsz még csinálni a festészen kívül?

– Kis iskolás koromban egy időben régész akartam lenni, felbuzdulva azon, hogy apám ásás közben szép neolitikus cserépedényekre talált. Magam is nagy ásásba kezdtem a paplak tágas udvarán, de sajnos csak jelentéktelen cseréptöredékekre akadtam, amelyek szintén kis múzeumi gyűjteményembe kerültek, több más tárgyam mellett. Ezek voltak az én féltve őrzött, szeretettel dédelgetett, értékes kincseim, amelyek Rétfaluba költözködésünk alkalmával apám keménysége és tiltása miatt Harasztiban maradtak, s mikor hónapok múltán sikerült visszajutnom, az új lakók szerint ami semmire sem volt való, azt kidobták; nekem pedig a szívem facsarodott bánatba. Könyv, képeslap, régipénz, bélyeggyűjtemény még ma is megvan. Bátyám véleménye szerint „*E fiúból múzeumigazgató lesz*”.

Egyetemista koromban szobatársaim azt mondták: „*Olyan vagy, mint az őseember – mindent gyűjtesz!*” Művészi tanulmányaim befejeztével visszatértem gyermekkorom világába és mindennapi munkám mellett, több mint harminc éven keresztül gyűjtöttem, rajzoltam, festettem, fotóztam Szlavónia és Baranya néprajzi értékeit. A helybeliek kíváncsian kísérték, figyelték ténykedésemet, és kérdezték, mi-

ért és kinek csinálom ezt a nagy munkát. Mondtam, hogy mentegetem ezt a nagy értéket a pusztulástól, a maguk számára, de csak legyintgettek, hogy nem kell az senkinek. Mikor aztán a haraszi néprajzi – helytörténeti gyűjtemény megnyitójára megjelent a faluban a szabadkai tanítóképzőről három nagy autóbussz több száz diákkal és tanárral, akkor igencsak ledöb-bentek, azon túl viszont már büszkéek voltak rá. A gyűjteményt a délvidéki testvérháborúban sajnos meg-tizedelték és csak részben maradt meg, de azt is újra kéne rendezni, ami viszont megfelelő helyiség hiányában szinte lehetetlen.

Bak csillagjegyem leírásában többek között az áll, hogy a bak hagyományörző és ápoló típus. Talán ennek köszönhető, hogy életem nagy részét a hagyományok mentésére fordítottam. Bartók és Kodály szavait idézem: „*Csak tiszta forrásból merítsünk.*” Hát íme, magam is eme tiszta forrást igyekeztem átmenteni a múltból a jövőbe, mert úgy gondolom, akinek nincs múltja, jövője sem lesz. Általános iskolás koromban, gondolatban írónak készültem, de amikor Baranyai Júlia tanárnőtől olyan feladatot kaptam, hogy írjam meg a kollégium történetét, bár belekezdtem, nem tudtam tovább folytatni, úgy éreztem, darázsfészekbe nyúl-tam, hisz ez tabu téma, nem ildomos érzelmi, intim titkokat elárulni, kiszellőztetni.

Melyik festményeidet szereted a legjobban, mit ábrázolnak ezek?

– Lányaim többször is kritizáltak: „*Apu te vagy a hibás, hogy nekünk nem jut pénzünk erre meg arra, mert te nem akarod eladni a képeidet.*” Egyszer egy kedvenc akvarelletem – „*Égszakadás*” – akarták mindenáron megvásárolni, de nagy alkudozásba bocsátkoztak. Mondhatom, igen megkönnyebbültem miután megmaradt a képem. El is határoztam, hogy azt a képemet nem fogom soha eladni. Kedvenc képeim: az „*Ártatlanság*”, amely a megfeszített Krisztust, a „*Feltámadás*”, a mennybe szállt Krisztust ábrázolja, „*Veronika kendője*”, Jézus arcmása, a „*Honfoglaló*”, ősi harcos, az „*Országalapító*”, Szent Istvánt jelképezi, az „*Utolsó vacsora*” – úrvacsora, „*Dűlőutak*”, vajdasági szántóföldek, „*Csónakfák*”, hajdúsági temetőfejfák, stb.

A művészet nekem nem kereseti forrás, hanem hivatás kérdése, az életem része, az igazi nagy szerelmem. Úgy érzem nekem küldetésem van a művészet által, nehezen szerzett kincsem továbbadása, bemutatása a célom. Isten egem megáldott egy talentummal, nem véletlenül, hisz véletlenek nincsenek, hanem azért, hogy a köz szolgálatába állítsam, és ezzel a talentummal úgy érzem, el kell számolnom. Érdekes és kissé hihetetlen is, de nem vagyok egyedül, aki úgy érzi, hogy sokszor valaki sugallja az ihletet és

vezeti a kezemet munka közben. Sokféle téma érdekel, amit művészetben fel szeretnék dolgozni: néprajz, történelem, vallás, sport, stb. Elhatároztam, hogy a Biblia évében, bár eléggé ismerem a Szentírást, végre folyamatosan végig olvasom a Könyvek Könyvét, és egyes részleteit a magam módján fel dolgozzam, illusztráljam. Pl. a világmindenség, a fel-foghatatlan végtelen, a teremtés csodája, Ádám és Éva – Jelenések könyve, a kezdet és a vég, a és W. Salamon király a bölcsesség példája, Noé bárkája, az élet átmentése, az újrakezdés lehetősége, Nagy Konstantin császár a hit példája, Jézus Krisztus az ártatlanság, tökéletes ember és a feltámadás szimbóluma, stb.

Vannak olyan vélemények, hogy az én terveim megvalósításához legalább száz esztendőre lenne szükségem. Egy biztos, hogy a remek művet még nem alkottam meg. Egyik barátom megjegyzése: „*Érdekes, Hunor, hogy téged mennyire szeretnek a gyerekek. De végül is nem csoda, hisz úgy nézel ki, mint a Téalapó.*” Erdélyben történt: a magyarlápasi művésztelepen, a kapun kilépve egy gyönyörű szép román kislányt láttam. Lerajzoltam, s a rajzot neki ajándékoztam. Másnap, mikor kiléptem a kapun, egy egész csapat román gyerek fogadott. Diszkrétan elvették a mappámat, táskámat, állványomat, s mint egy díszkíséret velem tartottak. Egy öreg bányász háznál leálltam festeni. Mire az állványomat, vásznamat előkészítettem, s körülnéztem, a gyerekek úgy elrebbentek mint a madarak. De nem telt bele 10 perc, már megint ott voltak mindahányan libasorban szép fehér rajzpapírral a kezükben. Elmosolyodtam, s bár románul nem tudok, minden világos volt. Végig rajzoltam a társaságot, amivel igen boldoggá tettem őket.

Van három leányod. Melyik az a három elv, ami szerint igyekeztél nevelni őket?

– Ellentétben szüleimmel, akik megfélemlítésre alapozták nevelésünket, én teljesen szabad szellemben nevelem az enyémeiket. Ugyanakkor emberségre, nemzetiségi öntudatra. Róna lányom egyik levelében írta: „*Apu, anyu, nagyon szeretlek benneteket. Ti vagytok a legjobb szülők a világon. Ha majd nekem lesznek gyerekeim, én is úgy nevelem őket, mint ti minket.*”

Ha három kívánságod teljesülhetne, akkor melyik volna az a három?

– Tény az, hogy lelkiileg gazdagnak érzem magam, de szükségem volna anyagi gazdagságra is, hogy családomon és másokon is segíthessek. Szeretnék egy műterem-galériát biztosítani magamnak, ahol nyu-

godtan és szabadon dolgozhatnék, alkothatnék és ahol munkáimat, saját szubjektív világomat közszemlére bocsáthatnám. Ha egyszer újra kezdeném az életet, azt hiszem, ugyanezt az életutat választanám magamnak, amit végigjártam, persze, utólag belátom, jobban is csinálhattam volna. Minden év végén számba szoktam venni, hogy mit végeztem az esztendőben: évente átlagban több, mint tíz művésztelep munkájában veszek részt, kb. 20 kollektív és 10 önálló kiállításon szerepelnek munkáim. Összesítve ez idáig több, mint 500 kollektív és több, mint 200 önálló kiállításon vagyok túl, valamint több tucat elismeréssel és díjjal jutalmazták munkásságomat, amelyek közül a Szervátiusz Jenő díj a legkedvesebb számomra, mivel azt a magyar kultúra ápolása címen kaptam.

Jámbor Balog Tünde, a makói művésztelep vezetője írt méltatást a díjkiosztás kapcsán „A Kárpát-medence vándorai” címmel, amelyben Banner Zoltán erdélyi származású művészeti íróról és jómagamról szólt. A díjkiosztás alkalmával négy teljesen különböző képemet állították ki, és egy újságíró arról faggatott,

hogyan mi közük van ezeknek egymáshoz? A válogatást ugyan nem magam végeztem, de igenis van köztük egymáshoz: „Őseink, a honfoglalók begurultak ide, a Kárpát-medencébe, ahol Szent István királyunk megalapította az országot. József Attila nagyköltőnk, aki Makón járt gimnáziumba, a Maros-partot járta, s költészetébe foglalta a magyar történelmet”.

Tudom, hogy egyszer távoznom kell e világból és nem is félek tőle, de szeretném, ha minél több időm maradna még terveim megvalósítására és hátramaradt életem termékeny, tartalmas, hasznos lenne és sikeres alkotómunkával telne. Ehhez kérem Isten segítségét! Apámnak volt egy szép Kálvin-jelvénye, melyet még teológusként szerzett példás tanulási eredményéért: egy lángoló szív a következő felirattal: SOLI DEO GLORIA, vagyis *Egyedül Istené a dicsőség!* Ez a jelvény gyermekkoromban igen tetszett nekem, ezért őrizgettem, de szőrén szálán eltűnt és még máig is sajnálom, viszont örök időkre emlékezetembe véstem és valamennyiük figyelmébe ajánlom.

(Református Egyházunk, 2008. 2. szám)